REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger. Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXX.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 241. Brașov, Joi 1 (14) Noemvrie. 1907.

Concurența la împăciuire.

(Un răspuns.)

IV.

Se spune despre răposatul conte Iuliu Andrassy, că odată pe când era ministru de esterne, vrând să arate care este cea mai bună metodă de-a guverna popoarele monarhiei, s'a folosit de-o asămănare din sfera esperienței hipice, mai aproape de cugetarea unui grof diplomat, care n'a eșit din școala, unde se cresc cei-ce ce îmbrățișează cariera diplomatică, zicând: „Ca să ajungi la scop, e de lipsă sà ții într'o mână ovăzul, ear în cealaltă biciul“.

Iată o ilustrație nemerită a politicei guvernelor maghiare și față cu noi Românii. Numai cu deosebirea nu neînsemnată, că amenințarea cu biciul procurorilor a fost până mai eri alaltăeri însoțită numai de un car de promisiuni și apeluri la frățietate și bunăînțelegere, „după-ce și așa toți suntem egali înaintea legei“; ear ovăzul surâde în mâna stângă a guvernanților numai de cât-va timp, de când cu „ajutoarele de stat“ și cu „congruele“.

Ca să ajungă frățietatea maghiaro-română la acest stadiu de progresare „practică“, a trebuit să treacă mai mult timp până ce, cu încordarea estremă a forțelor plebei contribuabile, s'au mai consolidat puțin finanțele țărei. Cât de îndărăt a rămas într'aceea consolidarea politică a maghiarismului, dela care politicianii cârmuitori făceau dependentă înțelegerea cu Românii, a spus'o Ugron Gabor zilele trecute, când a făcut dependentă înfrățirea dela câștigarea limbei de comandă maghiare.

Rămaserăm în expunerile noastre la acel period când Tisza Coloman a pus capăt erei deakiste, declarând războiu naționalităților. Drept urmare a politicei sale agresive s'au adus și votat legile școlare dela 1879 și 1883, prin cari s'a rupt brusc firul politicei mai conciliante de până atunci și s'a inaugurat maghiarizarea forțata. Prin aceste legi au fost sguduite din fundament legile dela 1868, cari aveau menirea a face posibilă aplanarea divergențelor dintre Maghiari și naționalități. Legea zisă a naționalităților iuterpretată până atunci, fără protestare din partea regimului, ca o lege adusă pentru scutul limbei materne a popoarelor nemaghiare față cu înrîurirea escesivă a limbei maghiare, — care, fiind declarată prin aceeași lege de limbă a statului, avea să fie întrebuințată în sferele mai înalte ale administrației lui — a fost interpretată deodată în sens cu totul opus drept o lege adusă pentru scutul limbei statului și a așa numitei idei de stat unitar național. Românii au fost cei dintâi cari au văzut pericolul și au protestat. Dar le-a trebuit și lor cinci ani de zile până ce au devenit conștii de mărimea acestui pericol și până ce au ajuns activiștii și pasiviștii la convingerea că numai prin unirea tuturor forțelor lor într'un singur partid național în scopul de a face opozițiunea cea mai energică întregului sistem de guvernare unguresc, va putea fi salvată cauza românismului.

Legile de maghiarisare au contribuit puternic la înființarea partidului național și la proclamarea solidarității române în 1881. Curentul opoziției naționale în sânul Românilor devenise atât de puternic în anii 1881—1883, încât guvernul Tisza, îngrijat de urmări, alarmase și Viena, a cărei cercuri înalte politice erau pe atunci foarte strâns legate cu regimul tiszaist. Politica exterioară a monarhiei o conducea Majestatea Sa cu concursul ministrului de externe și al lui Tisza Coloman. Intâmplându-se că tocmai pe atunci guvernul român căuta apropierea de tripla alianță, se știe că principele Bismarck a îndrumat pe ministru-președinte român Brătianu să aranjeze lucrul cu Împăratul și cu Tisza. Se mai știe și este constatat, că guvernul unguresc a ridicat atunci pretensiunea de a se pune guvernului român drept condiție a apropierei, ca să dea tot concursul său posibil guvernului din Pesta „pentru suprimarea agitațiunei române din Ardeal.“

Din momentul acesta politica de frățietate maghiară-română a intrat într'o fază cu totul nouă, fiind trasă în combinație și România și prezentându-se lucrul așa, că în interesul cel mare al triplei alianțe este poruncă dela împărățiile aliate, ca să fie pace și amiciție între România și Ungaria, ear Românii din interiorul Ungariei să nu cuteze a turbura aceasta pace și amiciție, cu postulatele lor naționale „fantastice și cu totuî neîntemeiate.“

Paralel cu „porunca“ aceasta dela împărății, tălmăcită cu atâta virtuozitate de tiszaiștii dela guvern, ca și de kossuthiștii din opoziție, se introduse în sânul partidului nostru național un curent, care, sub cuvânt că vrea să facă „înaltă politică“, se punea pe aceeași bază principiară, că interesele alianței puterilor centrale pretind împăcarea Românilor cu Ungurii și grabnica delăturare a tuturor conflictelor dintre ei, cu varianta însă, că aceste interese ale triplicei pretind categoric și imperativ dela Maghiari să pună capăt prigonirilor și nedreptățirilor ce turbură pacea dintre popoarele Ungariei, și să între în lege pentru ca să se poată realiza cu o zi mai curând împăciuirea.

Ajunserăm așadară, tocmai în momentele când ni-se cerea să desvoltăm cea mai mare energie în lupta pentru esistența noastră națională, în situația estraordinară, de a privi politica de înțelegere și de împăciuire ca un interes de frunte al marilor împărății aliate. Asta, cel puțin, era orientarea nouei faze.

Revizuirea legei de pressă. Semioficiosul anunță o anchetă în ministerul de comerciu, care anchetă va avea să se ocupe cu regularea editurilor de ziare, în cadrul legii industriale, și cu întrebarea, dacă nu ar fi cu cale a cere o calificație oarecare dela cei ce se ocupă cu branșa tipografică. Szterényi a declarat înaintea unei deputații, că libertatea de pressă nu va fi stânjenită.

Din Austria. Conferința partidului creștin-social a hotărât să voteze pactul, dacă guvernul va da un răspuns mulțumitor în chestiile ce privesc situația de drept a statului.

— In comisia pentru desbaterea pactului deputatul socialist *Modratschek* a spus, că partidul său nu este pentru desfacerea monarchiei, ci pentru libertatea politică a proletariatului maghiar, și a naționalităților din Ungaria.

— In Viena și în Gratz, studenții italieni au provocat manifestații sgomotoase, cu bătăi, cerând înființarea grabnică a universității italiene. Cursurile nu s'au putut ținea. Probabil vor fi închise pe o vreme universitățile.

O reprivire peste câțiva ani ai districtului Năsăud, în 1872.

Din manuscriptele lui *Ioachim Mureșian*, fost advocat în Năsăud.

(Urmare.)

Prin ce metamorfose trecu cauza acestei deputațiuni, până cătră capătul lui Novembre 1860, vor ști cei ce au fost acasă.

Destul că într'o seară sosește la Pesta Vasiliu Nașcu, archiva viă de pie memorie în cauzele grănițărești și aduce cu sine o pereche de dăsagi plini de scrisori și mai vechi și mai noi, și împărtășeste știrea, cum că în locul Petri și Flămând, au trecut cătră Viena căpitanii pensionați provizor: Ioan Purceilă și Georgiu Lica.

In vreo două zile și două nopți, cât petrecu Nașcu în Pesta, se tocmiră scrisorile și se făcură primele liniamente la suplica cătră Majestate.

Din scrisori și mai ales dintrun fragment al auditorului Iosif Schottl și a pretorelui Stocnera, se văzu că toată proprietatea grănițerilor era trasă la îndoială, după principiile că pământul grănițerilor e feud militar, sau pământ cătănesc, pentru a cărui usufruct sau folosire, grănițerii au facut servicii militare până când la plăcut domnitoriului, ca domn de resbel (Kriegsherr) și prin urmare și ca domn de pământ, reprezentat prin organele erarului militar.

Așa sta cauza la începutul lunei lui Decembrie 1860, că grănițerul nu călca sigur nici pe pământul erezit dela străbuni și fondurile făcute din sudoarea lui erau în administrațiunea organelor erariului, fără ca adevărații proprietari, adecă grănițerii, să poată trage din ele vreun folos de un crucer și fără să le fie ertat a visa, că vor pune mâna cândva pe ele.

Ce era dară mai înflăcărător pentru un jurist tânăr și anume, pentru unicul jurist grănițer dela Năsăud și de altmintrea devotat cu totul interesului conaționalilor săi, decât a se orienta îndată și a pune fundamentul la deslegarea pe bază de drept a cauzei grănițerilor?

Intâlnindu-se membrii deputațiunei în Viena, aveau acum două misiuni, una în cauza cea mare a națiunei, iar cealaltă cauza grănițerilor.

In cauza națiunei era adunată o deputațiune de 22 membrii din toate părțile Ardealului, dintre cari însă numai 16 subscriseră petițiunea la Majestate din 10 Decemvrie 1860, compunere a lui Vincențiu Babeș, care posedea cea mai mare încredere a însuflețitului Român, metropolitul Alexandru Șuluțiu și scrisă de Ioan Purceilă resolutul căpitan născut în Borgo-Prund.

Rezultatul acestei cereri sprijinite de acasă și de episcopul Andreiu Șaguna, a fost conferința națională din 1861 și cea dela Alba-Iulia, iar în consecințele ei congresul național din Sibiiu și dieta din Sibiiu din 1863—1864. Acea suplică, — neprimindu-o deputațiunea ca atare — o a predat'o metropolitul Șuluțiu cu arhimandritul Ioan Popazu la Majestate.

După aceasta excursiune să revenim iarăși la obiect. Grănițerii încă 'și deteră suplica lor din 10 Decemvrie 1860 și o deteră în audiența din 13 Decemvrie 1860. Toți patru deputații erau însuflețiți de cele mai curate simțăminte pentru cauză, fără nici un interes privat mai departe; și anume: Vasiliu Nașcu ca cunoscător de cursul istoric al cauzei, Ioachim Mureșianu, ca cunoscător de drepturi, descoperitor al bazelor juridice pentru cauză și compunător al suplicei, care e fundamentul întregei proceduri mai târzie în aceasta cauză, iar Ioan Purceilă ca purtător de cuvânt la Majestate precum și Georgiu Lica ca sprijinitor cu persoana și autoritatea sa militară, cu care a spus Majestății Sale, cumcă deputațiunea are însărcinarea de acasă de a nu se întoarce fără de prea înalta rezoluțiune, căci așa era zis în suplica de cătră compunătoriul ei.

Din momentul subșternerei suplicei deputațiunea cugeta acum, că ce va fi atunci, când suplica va avea rezultatul dorit?

Fiindcă ținutul fostului al doilea regiment de margine era împărțit între preturele din Rodna, Năsăud, Borgo Prund și Șieul-mare, deputațiunea se conzultă între sine la inițiativa lui Ioan Purceilă, care căpătase scrisoare de acasă dela Vasiliu Buzdug și subșternu la cancelariul de atunci baronul Kemény suplica din 30 Decemvrie 1860 în care ceru, ca ținutul fostului teritor militar, a cărui ștab era odinioară în Năsăud, cu ocaziunea restatorirei vechilor comitate, să se readune la olaltă sub numirea, de district al Năsăudului.

Kemény consideră aceasta cerere în propunerea sa la Majestate din 24 Martie 1861, însă cu părerea, ca să nu se constitue într'o jurisdicțiune, pentrucă nu ar fi bine a da atâta putere de autonomie politică, unui popor dedat la arme și vecin cu frații lor din Moldova și Bucovina la confiniile Ardealului.

Arhiducele Rainer prezentă aceasta propunere prea umilită și puse »*vidi*« pe ea, tot în aceeași zi: informă însă mai bine pe Majestate!

Deputațiunea însărcinase pe Nașcu a rămânea singur spre solicitarea cauzei, »ca să nu se facă mari spese comitenților, să rămână consecvent afirmărei sale, că fără rezultat nu are ce căuta acasă«.

(Va urma.)

Corespondența din Budapesta.

Conferința clubului independist. — Noui eșiri. — Un deputat care nu-și teme mandatul. — Polonyi isgonit. — Un nou partid politic.

— 11 Noemvrie.

Se va face *chestie de partid* din votarea pactului, ori nu se va face? Asta era salutul de bună ziuă între partidele deosebite, și între membri aceluiași partid, în o vreme. Și s'a zis atunci: nu se va face!

Conferința independiștilor era așteptată cu mult interes tocmai pentru răspunsul la aceasta întrebare. S'au ivit anume încurcături între partide. Iucepeau să amenințe unele, că dacă independiștii nu fac chestie de partid, ele nu o să voteze, nu o să se lase păcălite, luând numai pe umărul lor »odiul«. Deci, kossuthiștii au făcut în chipul următor: n'au spus că fac chestie de partid, însă au supus proiectele la votul partidului, și celor ce sunt în contra lor le cer aspru »să tragă consecvențele«. Ceeace în realitate este chestie de partid.

La conferință au luat parte toți miniștrii sănătoși. (Se zice că și Kossuth e sănătos, dar n'a luat parte!) Membrii partidului în număr complet. — La întrebarea unui deputat, *Wekerle* asigură, că nu sunt puncte secrete în înțelegerea asupra băncii autonome. *Hollo* dă expresie mai multor temeri, apoi prezintă următoarea *moțiune*, sau cum i s'a zis mai înainte, »formulă«:

»Partidul 48-ist aderează la proiectele sub desbatere, până ce vor înceta contractele cu străinătatea, și astfel va fi posibilă

Instituirea independenţei economice. Ridicarea cvotei o socoteşte de greutate, însă află recompense pentru ea în alte concesii ale pactului. Cu mulţumire ia la cunoştinţă că guvernul a rezervat Ungariei dreptul de a înfiinţa bancă autonomă.

Astfel a rămas cu putinţă partidului 48-ist a-şi realiza un punct de program la care ţine şi acum. Pentru asta, partidul va propune în Cameră alegerea unei comisii parlamentare«. (Adecă vorba lor: Nesze semmi fogd meg jól.)

Polonyi a vorbit aproape un ceas. Află că pactul este mai rău decât cele încheiate de guvernele anterioare. Regele a asigurat status quo-ul în caz de neînţelegere. Atunci de ce s'a învoit guvernul maghiar la ridicarea cvotei? Recompense nu s'au dat pentru asta. La bancă autonomă avem drept constituţional. Resoluţia propusă de Hollo nu plăteşte nimic. Pe când se constitue comisia parlamentară, va fi un nou parlament pe baza noului sufragiu. Primministrul nu este aderentul băncii autonome. Guvernul trebuia să abzică. Peste două săptămâni tot el ar fi fost chemat la conducere şi atunci putea încheia un pact mai bun.

Apponyi vorbeşte tot atâta vreme. Recunoaşte că art. XII. din 1867 este altfel interpretat în Austria decât în Ungaria, dar până există trebue să ne plecăm. La dorinţa partidului ei părăsesc guvernul cu cea mai mare linişte. Ţara era greu ameninţată de o criză economică. Abzicerea era de sigur mai populară, dar el pune binele ţării mai presus de ori-ce popularitate personală. Acuma, în crizele economice este un »plan drăcesc« a forţa banca independentă!«

Ugron simţeşte satisfacţie că situaţia îi dă lui dreptate, care totdeauna spusese că numai gradat se vor putea realiza principiile independiste. *Gaal Gaston* (un proprietar bogat, care are în jurul lui o clică de agrarieni, duşmani aprinşi ai socialiştilor. Cap deştept de altfel) depune mandatul; însă dacă alegătorii îl vor trimite din nou în reprezentanţă, va vota cu bucurie pactul. (Se îndepărtează. Nu aplaudă nimeni acestei concepţii în adevăr generoase!) *Farkasházy* anunţă că va vota în contra ridicării cvotei, şi dacă partidul îi va cere, va ieşi. *Szapanos I.* (bătrânul de peste 70 de ani) vorbeşte de situaţia tristă a partidului ajuns în conflict cu sine, dar strigătele de: »şezi pe scaun! taci!«, îl fac să primească pactul. O mică ceartă între Polonyi şi Apponyi este încheiată cu nerăbdătoare şi îngrijorate vociferări: »să votăm, să votăm!« După o discuţie de aproape cinci oare, s'a întâmplat marele eveniment în istoria partidului independist: la votare numai 8 inşi nu s'au sculat.

*

După ştirile cele mai noi, vor părăsi partidul — afară de Gaál, care a depus mandatul — *Urmánczy*, deputatul Reghinului, şi *Wesselényi* deputatul Clujului. In curând îşi vor trimite scrisorile la president. (Au ieşit azi. — N. R.)

Intre kossuthişti este de altmintrea un curent puternic, care pretinde scoaterea din partid a acelora, cari vreau să măgulească alegătorilor votând în contra pactului şi cvotei, dar beneficiid în acelaş timp de avantagele rămânerii în partid. Asemenea se vor lua măsuri, ca de la votarea în Cameră să nu se scape unul şi altul, absentând fără motiv. Cu deosebire li-e ciudă pe Polonyi. Intre el şi între vicepresidentul partidului, Hoitsy, s'a întâmplat următorul incident, pe culoare. *H.*: »Nu pot suferi, ca un membru al partidului să agite în contra hotărîrei de partid«. *P.*: »Eu voi merge înaintea naţiunei cu treaba«! *H.*: »Atât mai bine! Incalte putem lupta pe faţă!« *P.*: »Mâne ies din partid. Dimineaţă primiţi scrisoarea!« *H.*: »Merci«.

Nimeni însă nu crede că va ajunge să vadă acea scrisoare.

*

Pentru a nu-i da prea mare importanţă, despre *noul partid »politic« creştin-social*, trebue să aflaţi următoarele.

El este o secţie a partidului poporal, sau, cum s'ar putea ilustra mai bine: e ediţia vulgară a politicei poporalilor. Dealmintra, ca tot socialismul creştin din Ungaria, membrii acestui partid sunt în număr disparent. La constituire au fost vreo 300 de oameni, preoţi catolici, (e creştinism catolic!) şi mici industriaşi. Anevoe vor ajunge, se aibă vreodată deputatul lor în parlament, căci cel ce-i organizase, Giesswein Al., remâne tot intră poporali. De aceştia se deosebeşte, prin acea, că n'au nici o bază de drept public, pe când poporalii stau pe baza 67—istă.—Cât sunt de creştini şi de socialişti, au dovedit la discuţia p. 2 din program: despre naţionalităţi. Un popă catolic a cerut măsuri aspre în contra lor, fiindcă nu-s vrednice de bună-voinţa naţiunei. Cellalt a zis: nu; încetul cu încetul le vom putea mai uşor *asimila!*

Ne-ar părea rău, dacă nici după acestea nu s'ar lăpăda de ei acei români »mai creştini decât alţii«, cari ţineau legături cu aceşti oameni, şi le acordau cu ridicata simpatiile lor. Sunt mulţi români de aceştia, mai cu seamă preoţi, prin Sătmar şi Maramureş.

Reformele agrare şi partidul conservator.

Bucureşti, 30 Octomvrie v.

Luni la orele 3 p. m. a avut loc o consfătuire intimă la clubul conservator, la care au luat parte şeful partidului, d-l P. P. Carp, împreună cu căpeteniile conservatoare, precum şi număroşi delegaţi ai cluburilor conservatoare, veniţi din provincie.

D-l P. P. *Carp*, şeful partidului a intrat în sala cea mare a clubului şi a făcut o comunicare cam în următorii termeni:

Mâne se va întruni comitetul executival partidului pentru a lua cunoştinţă de proectele necesitate de împrejurările actuale. Pentru că mulţi dintre d-voastră nu veţi mai fi aci, cred că este nimerit să vă spun în ce constă aceste proecte.

Avem un proect pentru înfiinţare de izlazuri de păşune; înfiinţarea monopolurilor cârciumelor în folosul comunelor; înfiinţarea de notari rurali, cari să facă actele dintre săteni; indivizibilitatea micei proprietăţi şi reforma administrativă.

Aceste proecte vor tinde să îmbunătăţească starea ţăranului, dar nu sunt îndreptate în contra marei proprietăţi, pe care noi trebue s'o apărăm.

Dacă nu vom apăra proprietatea mare vom vedea din nou împuşcându-se ţăranii la ţară şi muncitorii din oraşe, căci toţi ţăranii, muncitorii, slujbaşii, avocaţii, inginerii, medicii, trăesc din proprietatea mare (aplauze).

Acum că cunoaşteţi proectele noastre, a zis d-l P. P. Carp, puteţi pleca acasă, ca să vă organizaţi şi să fiţi gata pentru lupta ce se deschide.

*

»Adevărul« de azi publică în liniamente generale care este spiritul reformelor alcătuite de d-l P. P. Carp şi pe cari le va opune proectelor guvernului.

D-l Carp împarte ţara în 6 provincii. Fiecare provincie va fi administrată de un guvernator. Guvernatorii vor avea rangul de ministri. Nici o numire în acele provincii nu va putea fi făcută fără avizul guvernatorilor de a face revocări în personalul administrativ şi chiar în personalul didactic, în special la învăţători. Descentralizarea în senzul centralizărei în lăuntrul celor şase provincii. Stabilirea în fiecare comună a unui notar, care să exercite oficiul unui organ contencios gratuit la dispoziţia sătenilor, cari au nevoe de acte judecătoreşti.

Modificarea tocmelilor agricole în senzul adoptărei sistemului în bani sau în dijmă, dar fără fixarea unui maximum de învoeli şi minimum de salariu. Limitarea ruşfeturilor în Muntenia. In Moldova: angajamentele şi plăţile să se facă prin băncile de stat din comună, cari se vor crea prin lege specială, şi cari vor fi intermediarele dintre proprietari şi ţărani. In privinţa păşunelor: încurajarea păşunelor artificiale: 1) pentru arendaşi şi proprietari scăzându-se dela impozitul fonciar de trei ori cantitatea de pământ cultivată ca păşune artificială; 2) pentru ţărani, premii în bani.

Cronica din afară.

Din Sobrania bulgară. Sobrania a început discuţiunea proiectului de Adresă ca răspuns la discursul tronului. Proiectul de Adresă declară că în ceeace priveşte Macedonia, opera de reforme nu a dat până acum un rezultat care să poată asigura interesele materiale şi culturale ale populaţiunei macedonene. Aceasta a influeţat populaţiunea din principat şi a întărîtat spiritele. Deputaţii speră ca guvernul va lucra pentru o mai repede executare a reformelor. Guvernul poate compta în această privinţă pe întregul sprijin al poporului bulgar.

D. Zanoff, şeful democraţilor radicali, a atacat cu violenţă guvernul căruia i se reproşează violarea constituţiei şi a legilor. Când Zanoff a zis că politica guvernului a provocat în Ianuarie trecut o demonstraţiune contra prinţului Ferdinand, câţiva deputaţi guvernamentali au înlăturat cu forţa pe orator dela tribună. Un mare sgomot s'a produs în urma căruia şedinţa a fost suspendată

Temeri de revolte agrare în Italia. In Porto Magiore s'a descoperit la societatea lucrătorilor agricoli un mare depozit de arme. Ziarul »Popolo romano« vorbind de această descoperire, spune următoarele: Faptul descoperirei acestui depozit de arme, dă loc la cele mai mari îngrijorări. De mult timp se ştie că muncitorii agricoli ai acestei societăţi se organizează şi se pregătesc pentru o răscoală politică. Mai are importanţă această descoperire, pentru că de la dânsa se deduce că şi filialele societăţii, din restul ţării, trebue să-şi aibă şi ele aprovizionate depozite de arme.

Perchiziţia ce s'a făcut la unii membrii ai societăţii, întăreşte presupunerile de mai sus.

In cameră s'a anunţat alaltăieri o interpelare în această chestie, cerând măsurile cele mai stricte în potriva lucrătorilor cari prepară revolta armată.

O afacere de spionagiu în Rusia. Ziarul berlinez »Lokal-Anzeiger« află din Varşovia:

Poliţia secretă a descoperit o mare afacere de trădare a unor secrete militare ruseşti.

In afacerea aceasta, care se ţine încă în cel mai mare secret, sunt compromişi mai mulţi ofiţeri superiori. E vorba de un mare număr de planuri de ale fortăreţelor, cari au fost vândute Angliei. S'au făcut până acum mai multe arestări şi se vor mai face şi altele.

STIRILE ZILEI.

— 31 Octomvrie v.

Teatru Z. Bârsan. Pentru reprezentaţia teatrală de mâne seară se manifestă un mare interes din partea publicului românesc. Il vom revedea pe Z. Bârsan în puternica dramă a lui Bracco şi în piesa »Un prietin« unde se zice că artistul are o foarte originală creaţie.

După vânzarea biletelor de până acuma suntem siguri, că mâne seară sala dela Redută va fi plină. E şi vremea să i-se arate toată dragostea neobositului artist, care munceşte cu atâta tragere de inimă pnntru teatrul românesc dela noi. Bilete se află de vânzare la Eremias Nepoţii, iar seara începând dela orele 7 la cassă. Inceputul reprezentaţiei la 8 ore precis.

Eşit din temniţă. Luni seara a sosit în Lugoj, d-l Dr. Corneliu *Jurca*, venind din temniţa din Seghedin, unde petrecuse 8 luni de închisoare. Lugojenii au făcut vrednicului fruntaş lugojan o primire deamnă, întâmpinându-l la gară şi conducându-l într'un măreţ cortegiu la locuinţa d-sale.

Din cauza epidemiei de scarlatină, care bântue în Braşov s'a închis începând cu ziua de azi pe timp de 3 săptămâni şcoala primară centrală gr. or. română de băieţi din Braşov. Au mai fost închise pe timp de 3 săptămâni şcoala civilă maghiară de fete, şcoala civilă rom. cat. de fete, şcoala primară maghiară din oraş, şcoala primară

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Fragmente.

In toată clipita trebue să ţinem în samă nobleţa sufletului, adecă legătura lui cu Dumnezeirea, dacă vrem cu adevărat să ne validităm puterea noastră intelectuală. Căci de ce folos îmi este, dacă sunt rege, şi eu nu o ştiu?

*

Numai acea se poate numi viaţă care se trăeşte cu dela sine putere, urmându-şi calea sa proprie.

Iar omul să ostenească a cunoaşte pe deplin Dumnezeirea, ce locueşte în sufletul său, să spargă păreţii individualităţii naturale, ca astfel părtaş să se facă de lumea cea veşnică, de viaţa divină.

*

Mai întâiŭ însă să căutăm a apropia fiinţii şi voinţii noastre ordinea din univers. Prin apropiarea ordinei, sufletul ni-se adânceşte şi lărgeşte şi atunci adaptarea nu se mai poate numi o tăgăduire, ci o aprobare a vieţii proprii. Subordinaţiunea va fi un drum ce duce spre putere şi stăpânire, spre o putere de natură divină. Iar fapta singuraticului va dobândi atunci o însemnătate pentru intreaga omenire.

In modul acesta ne vom înălţa peste năcazurile şi contrazicerile din viaţă, nu însă peste toate, dar piedecile ce le vom mai afla în drumul nostru nu vor fi în stare să ne oprească şi nici să ne micşoreze energia, căci din isvorul veşniciei vor sbucni puteri noi.

*

Cine nu îndrăzneşte a depăşi marginile esperienţii nu va afla nici când adevărul şi nici nu va şti să lupte pentru dreptate şi adevăr.

N. R. Păunaş.

Cum s'a măsurat pământul.

După *Camille Flammarion.*

Sute şi mii de ani au trăit oamenii ca animalele, fără a-şi bate câtu-şi de puţin capul, ce e aceea, pe ce ei trăesc şi se mişcă. Ba putem zice, că şi azi sunt mulţi, cari, încă nu s'au despărţit de starea spirituală a strămoşilor. Spre norocul omenirii, însă: au existat totdeauna spirite curioase, şi din momentul, când omul a început a cugeta, şi-a pus întrebarea, că: ce este şi ce poate fi într'adevăr cerul şi pământul! La început li s'a părut, că pământul e o pustie, un şes lat fără hotare, cu multe variaţiuni neregulate, şi că luna şi stelele să aprind, strălucind, în fiecare sară şi apoi pe încetul să sting în fiece dimineaţă. Ba unii călători au afirmat, că, în Spania, lângă strâmtoarea Gibraltar se poate auzi, cum sfârâe soarele, când cade în ocean, întocmai ca un fer încălzit băgat în apă. Observările însă în curând au dovedit, că acelaşi soare, aceiaşi lună şi aceleaşi constelaţiuni apun sara la vest, pentruca să apară în strălucire dimineaţa în părţile răsăritului şi atunci au trebuit să presupună, că toate aceste stele trec noaptea pe sub pământ. Fără îndoială această deslegare a problemei a fost cutezată, dar a fost imposibil a trece dinainte-i. Aceasta a fost prima învingere a ştiinţei astronomice: dovadă despre faptul, că pământul stă singur, separat în gol.

Inzadar au căutat Egiptenii să documenteze,—şi să deslege astfel problema—că pământul e aşezat pe columne puternice, iar Indienii, că e aşezat pe spatele unui elefant, care la rândul său asemenea stă pe spatele unei broaşte ţestoase puternice, ce pluteşte pe ocean.

Inzadar au căutat rădăcinile, cari formează baza pământului; căci toate astea au fost fără rezultat şi absurde. In fine pământul a fost aşezat de opinia publică în gol şi prin aceasta a fost aflat secretul mult dorit.

Primii geografi şi-au format idei felurite despre forma pământului. Unul a zis, că e în formă de glonţ, altul l-a ţinut în formă de ou, unii i-au atribuit formă de ţavă, alţii şi l'au închipuit în formă cilindrică, sau a unei corăbii răsturnate şi aşa mai departe. Acea observare, că corabia plecată dela ţărm, să micşorează din ce în ce, până când în fine dispare; apoi cea de a doua, că cu cât au înaintat mai mult spre sud, nouă şi nouă stele au apărut pe cer,—aceste 2 observări în sfârşit au dovedit, că dintre toate formele închipuite, singura formă de glob poate fi cea adevărată.

S'a primit prin urmare forma de glob, fără ca să'şi fi dat samă despre poziţia geografică a acestuia. Au crezut, că partea superioară a acestuia e locuită, până când cea inferioară a rămas cu desăvârşire necunoscută înaintea lor. Cel mai vechiu geograf: Pomponius Mela, care a fost tot aşa de vestit pe terenul acesta, ca Ptolomeu şi Strabo şi *care a trăit în timpul lui Cristos*,—a scris o carte despre poziţia pământului sub titlu: *De situ orbis.* El nu aminteşte nimic despre cei de pe hemisfera inferioară, ci spune numai atât, că sunt antichtoni, adecă locuitori necunoscuţi pe hemisfera sudică. Din această epocă ne-a rămas şi o hartă geografică, care ne demonstrează pe deplin cunoştinţele lor ştienţifice pe acest teren. Lumea, înconjurată de toate părţile de un ocean, afară de părţile nordice, cari apar pe ea, ca şi când ar fi cunoscute. Acestea se întind în lung dela est spre vest: de aici avem numirea gradurilor de lungime, cu cari se măsură în general lungimea; dela sud spre nord estenziunea acestor ţinuturi e mai mică, ea a format lăţimea lor: de aici au fost numite gradurile de lăţime geografică, ce se folosesc spre măsurarea lăţimei.

Cu toate astea trebue să admitem, că oameni de ştiinţă ca Pytagoras, Archimedes şi alţii au ştiut, că avem antipozi, cari faţă de centrul pământului, pe care îl numesc »în jos« ca şi noi, sunt în aceeaşi poziţie ca locuitorii europeni, şi asemenea în aceeaşi poziţie faţă de atmosfera ce înconjoară pământul, pe care, întocmai ca noi, au caracterizat-o prin cuvântul »în sus«.

maghiară din Braşovul-vechiu, Scheiu şi şcoala primară rom. cat. de băieţi.

Din Cluj ni-se scrie: Excnlenţa Sa Inalt Preasfinţitul Domn Metropolit din Blaj în mod deosebit şi-a arătat interesul ce-l are faţă de soartea tinerimei române dela universitate, *dăruind mesei studenţilor academici din Cluj 500 cor.* D-l Dr. Iuliu Florian rectorul mesei academice în numele binefăcătorilor a trimis Inaltului Prelat următoarea scrisoare de mulţămită:

»Excelenţa Voastră! Inalt Preasfinţite Doamne! In numele tinerimei române, care beneficiază la masa studenţilor academici, cu profundă reverinţă viu a mulţumi Excelenţei Voastre, pentru darul marinimos şi părintesc de 500 cor., care V'aţi îndurat a'l da acestei instituţiuni binefăcătoare. Dea bunul Dumnezeu ca sfinţita dreaptă cea atât de darnică a Excelenţei Voastre, încă mulţi ani să împartă milă şi binecuvântare bisericei şi poporului român. Eu din parte-mi promit, că precum în trecut aşa şi în viitor, îmi voi da toată silinţa ca să umplu inimile tinerilor beneficianţi cu iubire faţă de sf. biserică şi cu recunoştinţă faţă de Excelenţa Voastră, Inaltul Patron şi generosul Părinte al mesei studenţilor academici din Cluj«.

Banca Naţională a României ne anunţă că cu inceperea dela 27 Octomvrie v. 1907, a ridicat taxa scomtului la 8% şi dobânda împrumuturilor contra depozite la 8½%.

Cernova. Dăm după ziarele maghiare rezultatul cercetării oficioase, din ascultarea celor 18 arestaţi, terminată Sâmbătă. Raportul comisiei de investigare constatează »o pregătire de mai naiute, după un plan anumit, pentru răsvrătire«, deşi nici unul dintre arestaţi nu poate să spună pe nume vre un »aţâţător«. Sora lui Hlinca, măr. G. Fulla — se constatează din fasiuni — a cutreerat uliţele în dimineaţa zilei nenorocite, strigând: pregătiţi-vă că vin! Nu vă temeţi de jandarmi, nu-i ertat să puşte! — Matei Fulla, voia să lipească afişe pe păretele bisericei, îndemnând la împotrivire. — Mai mulţi martori pun toată vina pe femei. Ele au dus sculele din biserică. Ad. Bucskó a vorbit o zi întreagă în contra popilor, îndemnând poporul să le dee în cap, şi să iee arme cu sine oamenii. Despre cinci dintre cei arestaţi, nu s'a putut adeveri nimic. Ei nici n'au fost de faţă la vărsarea de sânge.

Cununie. Otilia *Petrovan* şi Emiliu *Dragomir* teolog absolut ne anunţă cununia lor, ce se va celebra în 17 Nov. st. n. a. c. la 4 oare p. m. în biserica gr. cat. din Capolnoc-Mânăştur.

Cântecul popular român în Bucovina. Cetim în »Apărarea Naţională« din Cernăuţi: Ministeriul i. r. pentru culte şi instrucţiune a numit în urma propunerii făcute de pres. comitetului prof. Dr. Friedwagner pe d-l Victor Vasiloschi, apărător în chestii penale şi adjunct i. r. i. p. în Cernăuţi, George Diaconovici, înv. sup. în Câmpulung şi Ioan Bolocan înv. în Vicov-de-jos ca membrii în »Comitetul pentru colectarea şi edarea cântecului popular român din Bucovina«. Din partea d-lui Diaconovici s'a prezentat deja o colecţie foarte frumoasă şi bogată de melodii, rodul muncei d-sale în timpul feriilor trecute; asemenea posed o colecţie şi d-l Bolocan, şi d-l Vasiloschi, unul dintre cei mai buni cunoscători ai muzicei populare. La dorinţa apriată a înaltului minister i. r. nu s'a chemat un număr mai mare de domni în comitetul pentru colectarea cântecului popular român, fiindcă lucrul principal nu este mulţimea membrilor, ci dorul de muncă rodnică al acelor 10 membri din comitet. Prof. univ. Dr. Matias Friedwagner va conchiema încurând comitetul din vorbă la o şedinţă, la care va da raport asupra lucrărilor de până acum a comitetului şi rezultatul de colectare.

Moartea patriarchului armenilor. Din Petersburg se anunţă că Mirctici, patriarchul suprem al tuturor armenilor a murit.

Nouă piedeci la căsătoria d-şoarei Wanderbilt. Din Londra se anunţă că în căsătoria contelui ungur Szechenyi cu d-şoara Gladys Wanderbild s'au ivit nouă greutăţi. Cardinalul din New-York a declarat că cu nici un preţ nu va efectua căsătoria anglicanei Wanderbild, cu catolicul Szechenyi şi a dat ordin tuturor preoţilor din diecesa lui să nu efectueze această căsătorie.

Impăratul Germaniei în Grecia. Se anunţă din insula Corfu, că se fac mari pregătiri la castelul Achileion în aşteptarea sosirei împăratului Wilhelm. Se ştie că împăratul Germaniei a cumpărat anul trecut acest castel. Impăratul Wilhelm va rămâne la Corfu o lună şi jumătate, poate chiar şi două luni.

Artistă împuşcată din imprudenţă. Din Paris se anunţă că în saloanele marchizei de Morning, văduva marchizului Del Boeve, a fost adunată Duminecă seara multă lume. Intre cei prezenţi se afla şi veterana artistă Da Costa, în vârsta de 62 ani. La un moment dat marchiza scoase dintr'un saltar un revolver pe care îl dădu unui servitor, ca să-l ducă unui armurier spre reparare. In momentul când îi dădu arma, revolverul se descarcă şi un glonte, după ce răni mâna servitorului, veni de izbi în frunte pe Da Costa, omorând-o pe loc.

Impozit asupra automobilelor. Ministrul austriac de finanţe va prezenta în curând parlamentului un proiect de lege cu privire la impozitul asupra automobilelor. Impozitul va varia între 220 şi 250 coroane.

O dare de samă. I. Benedek, deputatul koşuthist, care ieşise din partid, a ţinut dare de samă înaintea alegătorilor, după care alegătorii au trimis depeşă de felicitare lui — Kossuth. El a vorbit în contra pactului şi cvotei, dar alt deputat koşuthist, Kelemen, a vorbit pentru ele. Ca să fie harababura complectă Benedek a făgăduit că în schimb va cere — secularizaţia. Alegătorii, fiind calvini, erau foarte mulţumiţi cu schimbul, fireşte.

Condamnarea unui preot rus. Preotul M. F. Paozerski a fost condamnat de Sinod pentru motivul, că a avut bilet de corespondent de ziar, în Dumă. Pedeapsa a fost îndepărtarea preotului din rândul monahilor. Preotul Paozerski ocupă un loc de frunte printre literaţii ruşi sub pseudonimul Lubinski.

Spicuiri.

In *Suedia* sunt *2 universităţi de stat* şi *una liberă.* Cele dintâi două sunt: cea din Upsal, înfiinţată în 1477, azi cu un budget anual de un milion coroane şi cu *1500* studenţi; cea din Lund înfiinţată în 1666, azi cu un budget anual de 3,789,000 coroane şi cu 800 studenţi.

Universitatea liberă e în Gothenburg, creată în 1887 (o facultate filozifică şi literară). Invăţământul superior la Stockholm e numai ştiinţific.

*

Un călător japonez a descoperit *în Pacific o nouă insulă* între insula Macao şi Filipine, având o circonferenţă de 15 mile, care pare a fi bogată în pucioasă. Călătorul şi-a înţeles numai decât datoria dictată de naţionalismul propriu japonezilor. A implântat în ea drapelul japonez şi i-a dat nume.

Viitorul, în Oceanul Pacific de bună seamă va fi al galbenilor.

*

O construcţiune, care întrece pe oricare alta europeană e *hotelul Times din Londra*, care are 29 caturi, anume 4 sub pământ, iar 26 deasupra, având o înălţime de 110 m., şi ocupând o suprafaţă de 900 m. p.

In hotel, străbat 1600 fire telefonice şi 165 fire telegrafice. Pentru diferite trebuinţe sunt în mişcare 109 motoare, reprezentând o putere de 1175 cai.

Cu toată vastitatea ei, şi cu tot numărul mare de odăi, nu e cameră care să nu aibă lumina soarelui, cel pentru 5 ore pe zi. Luminatul tuturor odăilor se face prin 8600 lâmpi electrice.

Pentru ca această grozavă clădire să fie ferită de foc, s'a căutat să se construiască aproape totul din fier, iar acolo unde nu s'a putut, s'a acoperit lemnul sau firul electric sau telefonic cu fier (tuburi).

*

După cum arată »Revue Scientifique« în timpul din urmă s'a răspândit foarte mult, *întrebuinţarea ceaiului în Franţa.* In timp de 2 ani s'a îndoit. In vreme ce în 1850 importul nu se ridica mai sus de 150 tone, azi trece de o mie.

ULTIME STIRI.

Budapesta, 13 Noemvrie. Completăm raportul telefonic de ieri, despre *şedinţa Camerei. Supilo* a protestat în contra tendintelor de centralizare spre Budapesta. Voia să prezinte un proiect de rezoluţie, dar fiindu-i suprimat cuvântul asta o făcu *Surmin*, care vorbise două ceasuri, cu multă pricepere, tot în chestie. Când oratorul pomeni de un punct al proiectului, în care *Lika-Krbava* este numit comitat maghiar, croaţii protestaseră sgomotos, timp de cinci minute. In proiectul de rezoluţie, Croaţii cer luarea dela ordinea zilei, a proiectelor cu privire la pact, până se va rezolva chestia croată. *Kossuth* a venit în sală pe la sfârşitul şedinţei. I s'au făcut ovaţii sgomotoase. Asemenea şi lui Apponyi, pentru vorbirea-i de alaltăeri, în conferinţa partidului.

Budapesta, 13 Nov. Ieri, banul Rakodczay a avut o nouă conferinţă cu Wekerle, la care pe urmă au luat parte şi Andrassy, Apponyi, Kossuth şi Josipovich. Au discutat ce este de făcut dacă s'ar adeveri svonurile că *deputaţii croaţi pregătesc obstrucţia tehnică*, la tariful vamal. Deocamdată se vor apăra prin o propunere de a se mai prelungi cu o oră şedinţele. In curând va ridica cuvântul Kossuth, în o şedinţă, şi se speră că va putea mulcomi spiritele.

Budapesta, 13 Noemvrie. Fostul ministru *Polonyi*, după ciocnirea avută cu Hoitsy, vicepresidentul kossuthist — astăzi şi-a anunţat oficios ieşirea din partidul independist. Cu el deodată a ieşit deputatul Eugen *Molnar*. Se mai aşteaptă vre-o cinci ieşiri.

Viena, 15 Nov. Primirea ce s'a făcut ieri în camera austriacă noilor miniştri, s'a apropiat de scenele cele mai furtunoase. Strigau, loveau băncile, fluerau, înjurau, mai cu seamă cehii radicali şi social-democraţii. „Vânători de portofolii! Vanitoşi" erau cele mai blânde încă. După ce premierul a prezintat noile numiri, social-domocratul Nemec, atacase într'un lung discurs vehement, noul sistem corupt de a face remanieri ministeriale fără nici o schimbare în guvernament, numai pentru a satisface ambiţiile. Prezidentul n'a putut restabili ordinea.

Viena, 13 Noemvrie. Deputaţii slovaci de sud, cari au ajuns în deplină înţelegere cu deputaţii Croaţi din Ungaria, în ce priveşte atitudinea lor faţă de pact, au declarat în conferinţa lor, că vor înainta protest în scris în contra încheerii pactului, fără concursul Croaţiei şi Dalmaţiei. Un protest în acelaş text vor prezinta deputaţii Croaţi în dieta Ungară.

Constantinopol, 13 Nov. Acţiunea bandelor sârbe şi bulgare în vilaetul Uscub continuă. Vineri o bandă sârbă a atacat satele bulgare Stracin, Dishidi, Kratova şi Gradeo din districtul Palonka. O parte din satul Stracin a fost incendiată. La Gradeo casa primarului a fost arsă; primarul a fost găsit mort în mijlocul flăcărilor. In aceiaşi zi o bandă bulgară a incendiat satul sârb Kiselica. Trei persoane au pierit.

Proprietar: Dr. Aurel Mureşianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

Primită în general această formă de glob a pământului, înaintaşii ştiinţei geografico-astronomice s'au putut gândi la mijloacele, prin cari s'ar putea esopera măsurarea pământului. Erathosthenes a fost primul, care a probat această măsurare, cu 250 ani înainte de Cristos. Egiptenii au fost deja pe atunci destul de culţi şi îşi pregătise pe deplin catastrul. Oraşele Alexandria şi Syena (astăzi Assauan), nu se deosebiau prea mult unul de altul, în ce priveşte poziţia lor pe meridian; deosebirea abia era mai mare decât 3 grade. Vara la amiazi au observat, că soarele stă verticol pe ziuitul Sienei şi întreg spectrul i se reflectează în adâncul fântânei lor, până când în Alexandria acest caz n'a obvenit. Din aceasta au conclus, că Siena şi Alexandria, nu zac în direcţie paralelă. Au aplicat două măsurătoare de plan, la capăt plumbate, — de felul cărora folosesc zidarii pentru stabilirea direcţiei perpendiculare a zidurilor —una în Siena, alta în Alexandria şi au aflat, că să deosebesc deolaltă prin un unghiu anumit. Acest unghiu trebuia înainte de toate măsurat. După măsurarea acestui unghiu, — fiind dată depărtarea între cele 2 oraşe, ceeace din catastrul Egiptului se putea cunoaşte punctual,—uşor au socotit suprafaţa întregului glob pământesc. Să presupunem, d. e., că unghiul aflat a fost de Z^0 grade. Impărţind pe 360^0 — gradul întregei suprafeţe — cu acest număr, căpătăm 51·43. Să presupunem apoi, că depărtarea între cele 2 oraşe — înţelegând această depărtare în direcţia meridianului —este 800 kilometri. Ca să aflăm întreaga suprafaţă a pământului, trebue să multiplicăm pe 800 cu 51·43. Socoteala dă un rezultat de 41 milioane metri.

Iată, dară aceiaşi operaţie matematică a săvârşit-o Erathosthenes înainte de asta cu 2144 ani, pe care o săvârşim noi azi, cu deosebirea, că noi ne folosim de mijloace mai punctuale. Azi am măsurat cu ajutorul orologiului, — în momentul amiezii de vară — depărtarea zenitală între oraşele Siena şi Alexandria şi am aflat, că este de 7^0 grade şi 12' minute. De altfel cu ajutorul catastrului Egiptean am statorit, că depărtarea paralelă între cele două oraşe, este 5000 stadii, (un stadiu grecesc—180 m.). Multiplicând aceste două mărimi avem ca product 250.000 stadii, sau 40.500 kilometri, ca mărimea suprafeţii pământului. Evident, că cele două calculări alui Erathosthenes şi cea de azi, se apropie minunat una de alta.

Erathosthenes a prorocit în opul său mai sus amintit, descoperirea Americei, zicând, că dacă corăbierii plecând din Spania, ar putea ajunge în India, cu siguranţă ar da în drumul lor de pământ, de părţi locuite.

Iară Cristofor Columb a plecat cu 17 secole mai târziu în căutarea şi descoperirea Indiei şi abea atunci s'a realizat prorocirea astronomului grec.

La tot cazul e interesant faptul, că cu măsurarea pământului sau ocupat după aceste încercări abia în 1550 în mod serios. La îndeplinire a dus lucrul Fernell, medicul regelui, care a statorit pe baza datelor sigure distanţa dintre Paris şi Amiens. Aces grad meridional, Fernell l'a stabilit în 57.070 stânjeni lungime. La 129 ani după asta, Picard, întemeetorul observatorului astronomic din Paris, a ajuns prin calculare matematică a triunghiurilor, la o armonie aproape minunată cu înaintaşul său, întrucât calcularea lui a arătat un rezultat de 57.000 stângeni lungime.

De aici începând ştiinţa măsurării pământului, s'a perfecţionat neîncetat. La începutul secolului trecut (19) s'au ocupat mulţi cu această ştiinţă. Cele mai frumoase rezultate — nesocotind pe înaintaşii începători — le-au ajuns pe terenul acesta Méchaine, Delambre, Biot şi Arago.

Cu încetul s'a măsurat gradat fiecare parte a pământului. Rezultatul comun al tuturor măsurilor este, că pământul nu are formă perfectă de glob ci la poli e turtit. Arcul unui grad meridional, care la Paris are 111.205 m. lungime, la equator are numai 110.563 m., iară către poli are deja 111.700 m. lungime. Periferia pământului la equator are 40 milioane 76 mii 625 m. lungime. De aici urmează, că depărtarea centrului pământului este de 6 milioane 371 mii 100 metri. Suprrfaţa pământului are 510 milioane 82 mii kilometri pătraţi.

Aceasta-i istoria pe scurt a metoadelor folosite la măsurarea pământului!

Trad. de: I. L-n.

„Crișana“,

Societate de economii și credit în Brad.

Concurs.

Să publică concurs pentru **ocuparea unui post de practicant**, dotat cu un salar anual de **840 coroane**.

Reflectanții au să documenteze, că au absolvat cu maturitate o școală comercială și că posed pe deplin limbile româna și maghiara și eventual și cea germână.

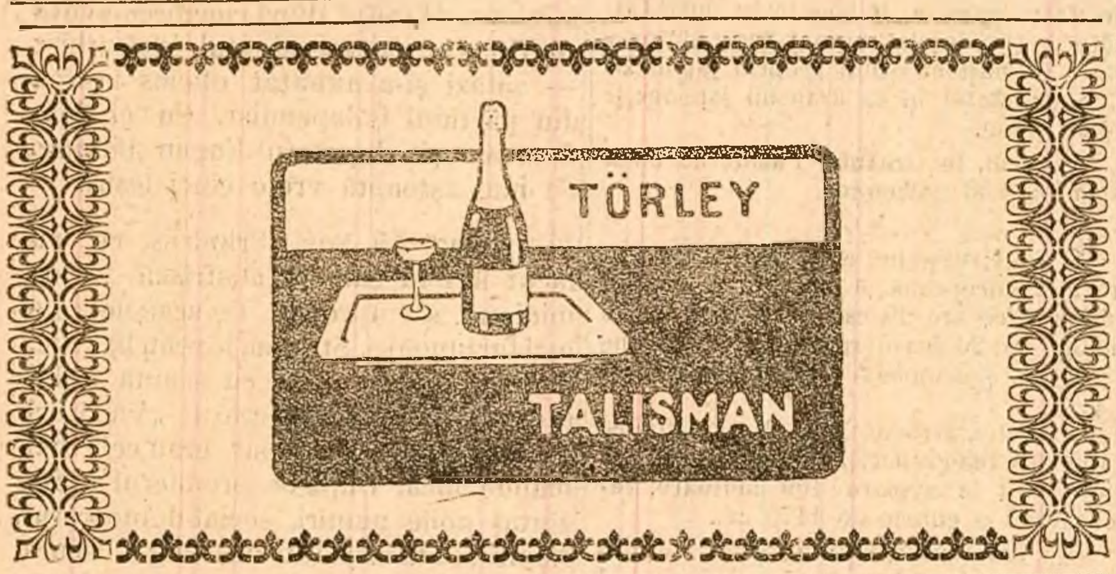
Cei cu pracsă de bancă vor fi preferiți.

Petițiunile sunt a să înainta **până în 20 l. c.** subsemnatei direcțiuni, iar postul e a să ocupa cu 1 Decemvrie a. c.

După serviciul provizor și neesceptional de un an, va fi denumit funcționar definitiv cu salar anual de **1100 coroane** 200 cor. bani de quartir și tantiema statutară.

Brad, 7 Noemvrie 1907.

3075,2—3. Direcțiunea.

STABILIMENTUL DE ACID CARBONIC

a lui MUSCHONG din Baia Buziaș

— modern instalat — afară de Kartel liferează prompt ori ce cantitate de

ACID CARBONIC

natural, chemic foarte curat, fluid

din izvoarele cu acid carbonic din Băile dela Buziaș renumite în toată lumea, pentru fabricarea de apă gazoasă, cârciumarilor, și alte scopuri industriale.

Cel mai spornic acid carbonic natural!

Estras din Analiza institutului Capitalei Budapest pentru probarea chemicaliilor și alimentelor Nr. 465 din anul 1907. „Mirosul și gustul: Normal: conținutul de acid carbonic“: 99·57% Acidul catbonic analizat corăspunde perfect cerințelor higienice, și pe temeiul abondenței de acid carbonic a se clasifica ca „foarte bun“.

Informații se dau cu plăcere din partea

Muschong's Kohlensäure-Werke und Mineralwasser-Versand in Buziásfürdö.

Adresa telegramelor: MUSCHONG BUZIÁSFÜRDÖ. — Inter. Telef. 18.

Cruce séu stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta. Nu e mijloc secret.

Vindecă și înviorézâ pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a se da împrejurării, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra: durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, impedecarea circulațiunei sângelui, anemie, amețeli, țiuituri de ureche, bătaie de inimă, sgârciuri de inimă, asmă, audul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, receală la mâni și la picióre, reumă, podagră, ischias, udul in pat, influența, insómnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bóle, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din tóte părțile lumii, cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine póte examina aceste atestate* Acel pacient. care în decurs de 45 dile nu se va vindeca, i-se retrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu.

Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis sè se confunde cu aparatul „Volta“, de óre-ce „Ciasul-Volta“* atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit*, fiind nefolositor, pe când **aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat.** Deja **ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă îndeosebi**

Prețul aparatului mare e 8 cor. folosibil la morburi, cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Pretul aparatului mic e 6 cor. folosibil la copii și femei de constituție forte slabă.

Expediție din centru și locul de vêndare pentru țéră și streinătate etc.

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V/28, Strada VADÁSZ 34, colțul strada Kálmán.

FISCHER ȘI COMP NAGYENYED

PEPINERIE DE POMI SI VITE

150.000 Pomi Roditori
1,000.000 Sujete
1,000.000 Planta pentru gard viu arbori de promenada, arbori de ornament, roze, fructe cu boaba, contiferi etc.

1 Milion altoae de vite, vita de vile Europenási Amerikaná cu su.

Specialitate: altoae de vita pentru desert.

Sub-cultura 120 jug. cat.

30.000
Pruni de Bistrita si de Bosnia oltuiti Exemplare foarte frumvase

Fárá rádacina

Conspectul câștigurilor a **loteriei XXI de clasa priv. reg. ung.**

62,500 câștiguri, 125,000 Losuri

Al doilea los câștigă!

Câștigul principal eventual

1 Milion Coroane.

		Coroane
1	Premiu cu	600000
1	Câștig à	400000
1	„	200000
2	„	100000
2	„	90000
2	„	80000
2	„	70000
2	„	60000
1	„	50000
3	„	40000
3	„	30000
6	„	25000
9	„	20000
13	„	15000
44	„	10000
61	„	5000
22	„	3000
475	„	2000
961	„	1000
1635	„	500
165	„	300
31675	„	200
5325	„	170
5325	„	130
115	„	100
4825	„	80
3825	„	40
62500	câștiguri și premii în suma totală de	16.457 000

Invitare

la Clasa I-a

XXI. loterie de stat priv. reg. ung.

Tragerea

în 21 și 23 Novembre 1907.

Prețul losurilor Clasa I. este:

	Întreg	Jumătate	Un pătrar	O optime
Cor.	12.—	6.—	3.—	1.50

Lozurile se trimit după primirea banilor sau cu rambursă. Mai ușor și ieftin sunt comandele cu mandat postal. La fiecare comandă urmează un plan oficial. După tragere se trimit imediat listele oficiale de câștiguri. Checuri de postă gratis, pentru trimiterea banilor franco.

Comandele să se facă imediat

GAEDICKE

BANKHAUS

Budapest, Kossuth-Lajos-Gasse 11.

Norocul lui GAEDICKE

este

colosal!

Următoarele câștiguri am plătit mușteriilor mei

pe Los Nr		
62551	600000	Coroane.
33464	400000	„
11119	400000	„
28916	400000	„
19406	400000	„
42758	100000	„
49878	100000	„
87991	100000	„
3148	90000	„
4734	80000	„
60912	70000	„
11140	70000	„
17357	60000	„
78863	60000	„
82528	60000	„
97263	60000	„
3952	60000	„
64714	50000	„
95853	40000	„
6920	30000	„
38691	30000	„
90964	30000	„
23481	20000	„
30049	20000	„
52235	20000	„

Norocul lui GAEDICKE

este enorm, nici o colectură nu poate să arate așa succese uriașe.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.